

POZİTİF YAŞAM DERNEĞİ
AĞUSTOS-EYLÜL-EKİM 2020 HAK İHLALLERİ RAPORU

HAZIRLAYAN

Av.Esra Erin

İSTANBUL 2020

İÇİNDEKİLER

1. Kısaltmalar.....	3
2. Giriş.....	4
3. Özet.....	4
4. Abstract.....	5
5. Yöntem.....	5
6. İhlaller ile İlgili İstatistikler.....	6
7. Ağustos, Eylül, Ekim 2020’de Derneğe Yapılan Başvurularda Tespit Edilen Hak İhlalleri.....	6
8. Hukuki Bilgi Verilen Ancak Hak İhlali Tespit Edilemeyen Vakalar.....	33
9. Medyada Yaşanan Hak İhlalleri.....	49
10. Sonuç ve Değerlendirme.....	50

KISALTMALAR

AIDS: Acquired Immune Deficiency Syndrome (Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu)

HIV: Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklı Yetmezliği Virüsü)

HIV+: Human Immunodeficiency Virus Positive (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü Pozitif)

İHEB:İnsan Hakları Evrensel Beyanname

AİHS:Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AY: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

ILO: International Labour Organization (Dünya Çalışma Örgütü)

İHBS: İnsan Hakları Biyotıp Sözleşmesi

KVKK: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

PLHIV: People Living With Hiv

MD.: Madde

MEDULA: Medikal Ulak Sistemi

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

HHY: Hasta Hakları Yönetmeliği

TTB: Türk Tabipler Birliği

TCK: Türk Ceza Kanunu

TDN: Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi

TİHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UNAIDS: Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Programı)

POZİTİF YAŞAM DERNEĞİ HAK İHLALLERİ RAPORU

A. GİRİŞ

Bu rapor; 2020 yılının Ağustos, Eylül, Ekim aylarında Pozitif Yaşam Derneği'ne gelen başvurular üzerine Pozitif Yaşam Derneği Hukuki Danışmanı Av. Esra Erin tarafından HIV ile yaşayan bireylerin maruz kaldıkları ayrımcılıklara dikkat çekmek için M.A.C Aids Fund tarafından fonlanan "HIV İle Yaşayan Bireylerin Çalışma Hayatının Desteklenmesi Ve Çalışma Hakkı İhlallerinin Önüne Geçilmesi" projesi kapsamında hazırlanmıştır ve her türlü yasal hakkı saklıdır. Ayrıca; Pozitif Yaşam Derneği'nin yazılı izni olmadıkça çoğaltılamaz, yayınlanamaz, başka bir dile çevrilemez, herhangi bir şekilde işlenemez ve değiştirmeler yapılamaz. Ancak kaynak adı ve alıntı yapılan kısım gösterilerek alıntı yapılabilir.

B. ÖZET

Pozitif Yaşam Derneği 2019 yılında, derneğe yapılan hak ihlali başvurularını raporlaştırarak 3 ayda bir yayınlama kararı almıştır. İşbu rapor söz konusu karardan sonra yayınlanan ve 2020 yılının Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında Pozitif Yaşam Derneği'ne gelen başvurularından oluşan üçüncü rapordur. HIV ile yaşayan kişilerin en çok hak ihlaline uğradıkları alanlardan birinin tedaviye erişim olduğu bilinmektedir. HIV'le yaşayan kişilerin sağlık hakkına erişimlerinde; hekim, HIV'le yaşayan hastanın tedavisini HIV'den ötürü reddetmekte, tedavi sırasında HIV'le yaşayan bireylere önyargılı tutumlarla yaklaşılmakta, bu durum zaman zaman nefret söylemlerine evrilmekte, HIV ile yaşayan bireylerin statülerinin gizliliği ihlal edilmekte, HIV'le yaşayan kişinin aydınlatılmış onamı alınmadan zorla HIV testi yapılmakta ve HIV'le yaşayan kişiler sağlık çalışanları tarafından özel yaşamlarına ilişkin sorulara maruz kalmaktadırlar. Oysa Anayasa'nın 56. maddesine göre; "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir." Yine Anayasa'nın 17. maddesine göre; "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." Sağlık kurumlarında yaşanan dışlanma ve ayrımcılık, HIV ile yaşayan kişileri tedavi olmaktan caydırabilmekte ve sağlıklarını ciddi anlamda tehdit etmektedir. Örneğin raporda sağlık çalışanlarından ayrımcı gördüğü muameleler sebebiyle yaşadığı sağlık sorunları şiddetli rahatsızlık vermedikçe hastaneye başvurmaktan çekinen bir başvuru vardır. Bu durum temel bir hakka erişimin ayrımcı uygulamalarla ne kadar sıkıntılı bir hale getirildiğini göstermektedir. Özellikle pandemi sürecinde sağlık hakkının ihlali çok yüksek boyutlara ulaşmıştır. Bunun sebebi ise Sağlık Bakanlığının "Elektif İşlemlerin Ertelenmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler" başlıklı genelgesinin dayanak göstererek acil olan ameliyatların dahi HIV statüsünden ötürü reddedilmesidir. Bu duruma örnek olarak raporda yer alan ve acilen ameliyata alınması gerekirken 7-8 saat hastane odasında bekletilip daha sonra atıf yapılan genelgeye dayanarak ameliyatı iptal edilen başvuru sahibinin yaşadığı ağır hak ihlali gösterilebilir. Bu sebeple bu raporun amacı; Türkiye'de HIV ile yaşayan bireylerin yaşadıkları ihlalleri göstermenin yanı sıra olağan zamanda varolan sağlık hakkı ihlallerinin yanı sıra olağanüstü bir süreç olarak bahsedebileceğimiz pandemi sürecinde ortaya çıkan sağlık hakkı ihlallerinin artışına ve yarattığı sonuçlara dikkat çekmektir.

ABSTRACT

In 2019, Positive Living Association decided to publish the report on the right violation applications to the association every 3 months. This report includes applications to Positive Living Association in August, September and October 2020 and it is the third report published since the aforementioned decision. It is widely known that violations in access to healthcare services are commonly experienced by people living with HIV. The barriers to accessing health care services include, physician's refusal of treatment, bias against people living with HIV when delivering the treatment which might lead to hate speech, violation of the privacy of a person's HIV status, performance of the HIV test without obtaining informed consent of individuals and health worker's questions to people living with HIV by the health workers regarding their private lives. However according to 56th article of the Turkish Constitution "Everyone has the right to live in a healthy and balanced environment" Furthermore, "Everyone has the right to life and the right to protect and improve his/her corporeal and spiritual existence" pursuant to 17 th article of the Constitution. Exclusion and discrimination in health institutions can deter people living with HIV from healthcare and seriously threaten their health. For instance, there is an applicant that is hesitant to opt for healthcare services unless his/her health problems cause severe discomfort due to the health workers' discriminatory attitudes. This example shows that the discriminatory attitudes can build barriers that stop people from exercising a fundamental right. Health right violations reached a peak especially during the pandemic. Since even urgent surgeries are refused due to the clients' HIV status on the basis of the circular published by the Health Ministry named "the Postponement of Elective Operations and other Measures to Be Taken". The serious right violation against the applicant whose surgery was cancelled on the basis of aforementioned circular after laying about 7-8 hours in a hospital room although the applicant needed an urgent surgery is an obvious example of this. Therefore, in addition to divulging the violations against people living with HIV, a goal of this report is to draw attention to increase in health right violations during the extraordinary pandemic conditions.

C. YÖNTEM

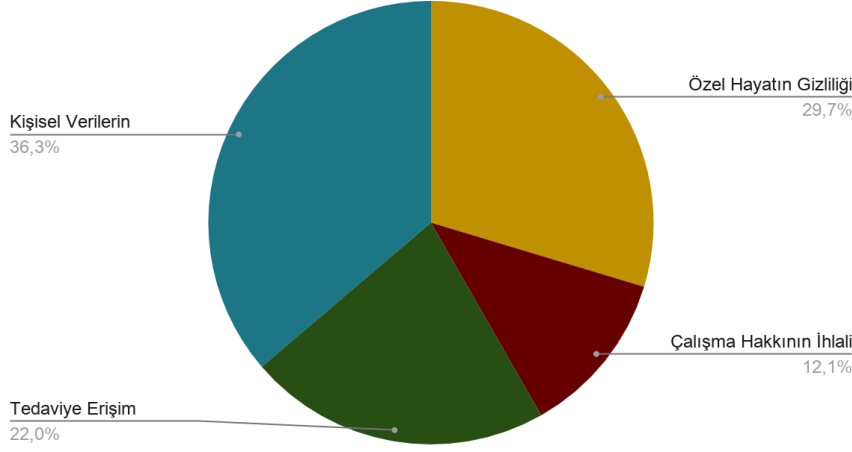
Bu raporda kullanılan bilgiler ve ulaşma yöntemleri şunlardır; Pozitif Yaşam Derneği'ne gelen başvuruların takibi ve o süreçte tespit edilen bilgiler ve basın taraması ile öğrenilen ya da başka bir medya organıyla hak ihlallerinden bilgi sahibi olunup bu ihlaller bağlamında edinilen bilgilerdir. Başvuranların gizliliğini korumak amacıyla başvurucular hakkında raporda hiçbir kişisel bilgiye yer verilmemiştir.

Ç. İHLALLER İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER

Pozitif Yaşam Derneği 3 ayda bildirilen ve rapor süresince medya haberlerine yansıyan toplam 60 adet hak ihlâli rapor edilmiş, toplam 60 adet hak ihlâli içeren başvuru rapor edilmiş, bu vakalar içerisinde en fazla ihlal edilen yasal düzenlemeler sıklık durumlarına ve alanlarına göre aşağıda sıralanmıştır. Aşağıda sınıflandırılması yapılmış olan HIV ile yaşayan kişilerin ayrıntılı olarak maruz kaldıkları hak ihlalleri İnsan Hakları Evrensel Beyanname, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi , Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi , T.C. Anayasası, Türk Ceza Kanunu , Hasta Hakları Yönetmeliği , Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi ve Tıbbi

Deontoloji Nizamnamesi gibi uluslararası ve ulusal mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Hak İhlalleri İle İlgili İstatistikler

D. AĞUSTOS, EYLÜL, EKİM 2020'DE DERNEĞE YAPILAN BAŞVURULARDA TESPİT EDİLEN HAK İHLALLERİ

1- N Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışanın boşanma aşamasında olduğu eşi, danışan eğer istediği tazminatı vermezse HIV statüsünü başkalarına söylemekle tehdit etmektedir.

Başvuruda Tespit Edilen Hak İhlalleri: Tehdit (TCK 106)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "Özel hayatın gizliliğini ihlal" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Danışana tüm bunlar anlatılmış ayrıca danışanın statüsünü açıklamakla tehdit edilmesinin de tehdit suçunu oluşturduğu ve suç duyurusunda bulunabileceği anlatılmıştır.

2- M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Genel Cerrahi bölümünde ameliyat olan danışanda bu ameliyattan sonra göbeğinde kesi yeri fitiği olduğundan yeni bir ameliyat daha olması gerekmektedir. Bu sorundan ötürü hekime muayene olmak için giden danışana hekim; bu ameliyatı acil olması gerektiğini ancak danışanın durumundan ötürü hastanenin kendisini acil olarak alamayacağını, HIV hastalarına özel malzeme alınması gerektiğini ancak kendisinin para karşılığı özel polikliniğinde yapabileceğini söylemiştir.

Başvuruda Tespit Edilen Hak İhlalleri: Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin sadece HIV ile yaşıyor olmasının hekimin çekilmesine bir gerekçe olarak gösterilemeyeceği söylenmiştir. Bu sebeple hekimin bu yanıtı vererek hastayı özel polikliniğine yönlendirmesi görevi kötüye kullanmaktır. Danışana başvurabileceği hem yargı hem idari mekanizmalar anlatılmıştır.

3- Y Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Ameliyat olması gereken danışanın muayene olduğu doktor kendisine, HIV pozitif olduğu için ameliyatı yapamayacağını zira çift kat eldiven, maske takması halinde dahi ameliyatın kendisi için riskli olacağını belirtmiş ve danışanı odadan çıkarmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2) , Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin sadece HIV ile yaşıyor olmasının hekimin çekilmesine bir gerekçe olarak gösterilemeyeceği söylenmiştir. Hekim aynı zamanda tıp etiğine aykırı olan davranışıyla görevini ihmal suretiyle kötüye kullanmıştır. Danışana talebi üzerine yukarıda belirtilen hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimine ve yaşadığı ilin Tabipler Odasına ve Hasta Hakları birimine şikayet dilekçesi yazılmıştır. Danışan, yargı mekanizmasından bir sonuç alamayacağı düşüncesiyle suç duyurusunda bulunmak istememiştir. Başvuruların sonucu beklenmektedir.

4-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Ameliyat olması gereken danışanın muayene olduğu doktor kendisine, HIV pozitif olduğu için ameliyatı yapamayacağını belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2) , Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin sadece HIV ile yaşıyor olmasının hekimin çekilmesine bir gerekçe olarak gösterilemeyeceği söylenmiştir. Bu hükümler doğrultusunda şahsi sebeplerden sayılan hekimin sağlığını tehdit eden bir durum olması, hastanın HIV pozitif olması durumunda uygulanamaz. Dolayısıyla danışana yukarıda belirtilen hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimine ve yaşadığı ilin Tabipler Odasına şikayet dilekçesi yazılmıştır. Danışan suç duyurusunda bulunmak istememiştir.

5-N Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışana, yeni işe başlayacağı şirketin işe giriş muayenesinde kendisinin onayı alınmadan HIV testi yapılmış ve danışan HIV statüsü öğrenilince işe alınmamıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve HIV enfeksiyonunun, işten çıkarma için bir gerekçe olamayacağı ayrıca HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almaktadır. Dolayısıyla İşçi veya işçi adayından HIV/AIDS testinin istenmesi ve test sonucuna göre işçi adayının işe alınmaması veya işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi veyahut yenilenmemesi durumu açıkça ayrımcılıktır. Bu husus hem taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere hem de ulusal düzeydeki mevzuatlarımıza aykırıdır. HIV testi Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği'nde sayılan haller (kan ve organ bağışçıları) ile Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nde sayılan haller bakımından zorunlu tutulmuştur. Dolayısıyla işe girişlerde HIV testi istenmesi hukuka aykırıdır. Söz konusu vaka için danışan; ailesinin statüsünü öğrenmesini istemediği için yargı mekanizmalarına başvuru yapmayacağını, sadece onayını almadan kendisine HIV testi yapan hekim için idari mekanizmalara başvuruda bulunacağını belirtmiştir..

6-S Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: İşe girişte talep edilen sağlık raporunda HIV testi yapıp rapora HIV statüsü yazılan danışan, statüsünü işveren ile paylaşmak istemediğini bu konuda nasıl bir yol izleyebileceğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134, Biyotıp Sözleşmesi md 10, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mesleki standartların ihlali (İHBS Madde 4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca, HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre; iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV ile ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı anlatılmıştır. Çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almakta olduğu hususu aktarılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda hekiminden HIV testinin yer almadığı bir sağlık raporu alabileceği yönünde danışmanlık verilmiştir. Bu doğrultuda danışan, verile danışmanlık doğrultusunda işe giriş sağlık raporu aldığı hekimi ile bir görüşme sağlamış ve ilgili hekim olması gerektiği gibi HIV testinin yer almadığı yeni bir sağlık raporu düzenlemiş, danışana vermiştir.

7-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: İşe girişte talep edilen sağlık raporunda kedisinden onay alınmadan HIV testi yapıp rapora HIV statüsü yazılan danışan, statüsünü işveren ile paylaşmak istemediğini bu konuda nasıl bir yol izleyebileceğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134, Biyotıp Sözleşmesi md 10, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mesleki standartların ihlali (İHBS Madde 4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca, HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre; iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV ile ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı anlatılmıştır. Çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almakta olduğu hususu aktarılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda hekiminden HIV testinin yer almadığı bir sağlık raporu alabileceği yönünde danışmanlık verilmiştir. Danışan, İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk

Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formu doğrultusunda yeni bir rapor almış ve işe girmiştir.

8-K Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: HIV ile yaşayan danışan ve eşi evlilik işlemleri sebebiyle aile hekimine başvurmuştur. Danışanın ilk yapılan tahlillerinde HIV testi sonucu pozitif çıkmıştır. Aile hekimi testi doğrulamaya göndermiş, çifte test sonuçları gelmeden evlilik için gerekli raporu vermeyeceğini beyan etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Evlilik öncesinde yapılması zorunlu testler Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirlenmiştir. Bu zorunlu testler arasında HIV testi bulunmamaktadır. Dolayısı ile evlilik için gerekli sağlık raporunun verilmesinde HIV testi sonucunu beklemek hekimin görevini ihmal suretiyle kötüye kullanmasıdır. Danışana Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunabileceği, aile hekimlerinden sorumlu hekime şikayet edebileceği, TTB'ye ve Sağlık Bakanlığı'na şikayette bulunabileceği anlatıldı. Ancak danışan, başka bir hekime başvurup raporu almak istediklerini, suç duyurusundan bir sonuç alacağına inanmadığını belirtmiştir.

9-V Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu:Danışanın arkadaşı, HIV statüsünü 3. kişilerle paylaşmış danışan hukuki mekanizmalara başvurmak istemektedir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu fiillere ilişkin suç duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir. Danışan bir avukat aracılığıyla suç duyurusunda bulunmak istediğini söylemiştir.

10-V Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: HIV statüsü sebebiyle işten çıkarılan 28 yaşındaki erkek danışan ilaçlarını almaya devam edebilmesi için için sigortalılık konusunda hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK md 117), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği ayrıca işe iade davası ile ayrımcılık tazminatı davası açabileceği hususunda danışmanlık verilmiş ancak danışan aynı işyerinde çalışmak istemediğini beyan etmiş ve sadece ilaçlarını almak istediğini aktarmıştır. Bunun üzerine danışana sigortalılık açısından şu bilgiler verilmiştir; Türkiye’de 1 Ekim 2008 tarihi itibari ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı’na tabi olanlar SGK çatısı altında birleşmiştir. Söz konusu kanuna göre çalışanlar yine aynı kanunun 4. maddesinde yer aldığı şekilde a,b ve c olarak kategorize edilmiştir. Eski adı ile SSK’ya prim ödeyen, bir iş yerinde sözleşmeli olarak çalışan kişiler 4A kapsamında değerlendirilirler. Eski adı Bağ-Kur olan 4B, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına bağımsız çalışanlar ile isteğe bağlı sigorta primi ödeyenleri kapsar. Eski sistemde Emekli Sandığı’na bağlı devlet memurları ise 4C kapsamında değerlendirilirler. 4A,4B,4C kapsamında olmayanların ise zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındığı ve aylık o yıl için belirlenen bir miktarda yatırılan prim karşılığı GSS’li olduğu söylenmiştir. Danışanın prim ödeme durumunun olmadığını belirtmesi üzerine gelir testi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına müracaat edebileceğini ve verilen karar üzerine prim ödemediği GSS’li olabileceği aktarılmıştır.

11-S Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: HIV ile yaşayan danışan ve eşi evlilik işlemleri sebebiyle aile hekimine başvurmuştur. Danışanın ilk yapılan tahlillerinde HIV testi sonucu pozitif çıkmıştır. Aile hekimi testi doğrulamaya göndermiş, danışana test sonuçları gelmeden evlilik için gerekli raporu vermeyeceğini ve nişanlısına kağıt imzalatmak zorunda olduğunu beyan etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Evlilik öncesinde yapılması zorunlu testler Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirlenmiştir. Bu zorunlu testler arasında HIV testi bulunmamaktadır. Dolayısı ile evlilik için gerekli sağlık raporunun verilmesinde HIV testi sonucunu beklemek hekimin görevini yapmamasıdır. Bu da TCK gereğince suç teşkil etmektedir. Diğer bir husus; kişinin özel nitelikteki sağlık verisini bir başkası ile paylaşmak ve bunu paylaştığına dair kağıt imzalatmak hukuki dayanağı olmayan bir

uygulamadır. Danışana bu hususlar anlatılmış ve hekim ile tekrardan görüşmesi, eğer bu uygulamada ısrarcı olunursa başvurabileceği mekanizmalar konusunda danışmanlık verilmiştir .

12-F Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan bir spor salonuna kaydını yaptırmış ancak kendisine havuzu kullanabilmesi için HIV testi yaptırmasının zorunlu olduğu söylenmiştir. Nedenini sorduğunda ise HIV pozitiflerin havuzu kullanamayacağı yanıtını almıştır. Danışan HIV testi yaptırmak istememiş ve kaydını sildirmek istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: HIV'in bulaş yolları belli olup, aynı havuzu kullanma yoluyla bulaş ihtimali bulunmamaktadır. Bu sebeple HIV pozitif kişilerin havuzdan yararlandırılmamaları ayrımcılıktır. Bunun yanında danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve kanunen belirlenen halle dışında hiç kimseyle paylaşmak zorunda olmadığı ve hukuka aykırı HIV testinin istenmesinin Türk Ceza Kanunu 136. maddesinde Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme Veya Ele Geçirme Suçunun oluşmasına sebebiyet verecek olacağı anlatılmıştır. Danışana hem kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmeye çalışılması sebebiyle KVKK'ya hemde ayrımcılık sebebiyle TİHEK'e başvurabileceği söylenmiştir. Ancak danışan bu mekanizmalara başvurmanın uzun ve yorucu bir süreç olacağı düşüncesiyle başvurmak istememiştir.

13-C Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan yeni bir işe girmiş ve işe giriş muayenesi için aile hekimine başvurmuştur. Aile hekimi işe giriş raporunda HIV statüsünü belirtmek zorunda olduğunu aksi halde rapor veremeyeceğini belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış

Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir.(m.4/7) Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formuna uygun rapor vermesinin yeterli olacağı, bu bilgiler doğrultusunda aile hekimiyle görüşebileceği yönünde danışmanlık verilmiştir. Danışan aile hekimiyle yukarıdaki bilgiler doğrultusunda bir görüşme sağlamış ve hekim hukuka uygun bir işe giriş muayene raporu kendisine vermiştir. Danışan işe girmiştir.

14-R Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: 34 yaşındaki danışanın bir tanıdığı, danışanın HIV tanısını onayı olmadan toplu bir platformda paylaşmış ve yaklaşık 300 kişinin karşısında kendisine "sen AIDS'lisin" demiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımladığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve onayı dışında 3. kişilerle paylaşılmasının yukarıdaki hak ihlallerini doğuracağı bu sebeple arkadaşı hakkında suç duyurusunda bulunabileceği söylenmiştir. Danışan, suç duyurusunda bulunacaktır.

15-A Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: İşe giriş muayenesinde danışanın HIV statüsünü MEDULA sisteminden gören işyeri hekimi bu durumu işveren ile paylaşacağını söylemiştir. Danışan bu konuda neler yapabileceğine ilişkin hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu açıklanmıştır. Bunun yanında İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu anlatılmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği

uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu konuda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış olup danışan bu doğrultuda işyeri hekimi ile tekrar görüşmeye yönlendirilmiştir. Ancak danışan yaşadığı yerin küçük olduğunu bunun daha fazla duyulmasını istemediğini beyan etmiş ve işe girmekten vazgeçmiştir.

16-A Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: HIV ile yaşayan danışan ve nişanlısı, evlilik işlemleri sebebiyle aile hekimine başvurmuştur. Danışanın ilk yapılan tahlillerinde HIV testinin sonucu pozitif çıkmıştır. Aile hekimi testi doğrulamaya göndermiş, test sonucu gelmeden onay vermeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca hekim, danışanın nişanlısına bu hususu bildiğine dair kağıt imzalatmak istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136),Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Evlilik öncesinde yapılması zorunlu testler Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirlenmiştir. Bu zorunlu testler arasında HIV testi bulunmamaktadır. Dolayısı ile evlilik için gerekli sağlık raporunun verilmesinde HIV testi sonucunu beklemek hekimin görevini yapmamasıdır. Bu da TCK gereğince suç teşkil etmektedir. Diğer bir husus; kişinin özel nitelikteki sağlık verisini bir başkası ile paylaşmak ve bunu paylaştığına dair kağıt imzalatmak hukuka dayanağı olmayan bir uygulamadır. Danışana bu hususlar anlatılmış ve hekim ile tekrardan görüşmesi için kendisine bilgi notu hazırlanmıştır .

17-S Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Eşcinsel olan danışanın bir arkadaşı, danışanın hem cinsel yönelimini hemde HIV statüsünü 3. kişilere ifşa etmiş, danışan bu konuda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "Özel hayatın gizliliğini ihlal" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu fiillere ilişkin suç

duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir. Danışan suç duyurusunda bulunmuş, soruşturmanın sonucu beklenmektedir.

18-Ş Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışanın HIV statüsü, çalıştığı işyerinin rutin sağlık muayenelerinde kendisinin onayı alınmadan yapılan HIV testinde ortaya çıkmış, işveren pandemiden ötürü işten çıkarma yasağı olduğundan kendisini istifaya zorlamaktadır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK 117), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana; HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve HIV enfeksiyonunun, işten çıkarma için bir gerekçe olamayacağı ayrıca HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almaktadır. Dolayısıyla İşçi veya işçi adayından HIV testinin istenmesi ve test sonucuna göre işçi adayının işe alınmaması veya işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi veyahut yenilenmemesi durumu açıkça ayrımcılıktır. Bu husus taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere hem de ulusal düzeydeki mevzuatlarımıza aykırıdır. Dolayısıyla işe girişlerde veya yapılan rutin sağlık muayenelerinde HIV testi istenmesi hukuka aykırıdır. Danışana bu bilgiler doğrultusunda bilgi notu yazılmış işveren ile tekrar görüşmesi önerilmiştir. Ancak sonuç için danışana ulaşamamıştır.

19-Ş Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan işe gireceğini ancak kendisinden HIV testi istendiğini beyan etmiş bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Danışan test yaptırmak istememiş, işe girmemiştir.

20-C Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın HIV tanısı aldığı hastanede sağlık dosyasının üzerine "HIV"li yazılmıştır. Danışan sağlık çalışanlarını yanı sıra otomasyon memurlarında tanısını gördüğünü ve ayrımcı söylemlerde bulduklarını iletmış bu konuda neler yapabileceğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, HIV statüsünün özel nitelikli bir sağlık verisi olduğu dolayısıyla işlenmesinin çok ağır şartlara tabi tutulduğu anlatılmış ve HIV statüsünün herkesçe görülecek şekilde dosyasının üzerine yazılmasının Özel Hayatın Gizliliğini ihlal niteliği ile Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali niteliği taşıdığı bu sebeple suç duyurusunda bulunabileceği gibi hastane yönetimine başvurarak hukuka aykırı olarak işlenen bu verinin silinmesini talep edebileceği ve KVKK'ya başvurabileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.

21-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan işe gireceğini ancak kendisinden HIV testi istendiğini beyan etmiş bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muaynesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Danışan test yaptırmak istememiş, işe girmemiştir.

22-A Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan gözünde olan bir problem için özel bir hastanede operasyon yaptırmak istemiş ancak HIV statüsünde olduğunu söyleyince kendisine o hastanede ameliyat olamayacağı söylenmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Hekimin hastayı reddetmesinin koşulları Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde açıklanmıştır. Hekime şahsi ve mesleki konulara dayanarak hastayı reddetme hakkı tanınmıştır. Ancak hastanın HIV pozitif olması şahsi sebepler veya mesleki sebepler kapsamında değerlendirilemez. Çünkü enfeksiyon kontrol yöntemleri bakımından standart prosedürün uygulanması HIV pozitif bir hastanın ameliyatını gerçekleştirmek açısından yeterlidir. Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda danışmanlık verilmiş¹ ve yukarıda yazılı hak ihlallerine ilişkin; başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurabileceği ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği anlatılmıştır.

23-A Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın okul kaydı için SHGM raporu istenmiş olup hekim danışanın HIV pozitif olduğunu görünce kendisine rapor vermek istememiştir. Raporu okula teslim etmezse kaydı tamamlanamayacak olan danışan nasıl bir yol izleyebileceğini sordu.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Eğitim ve Öğrenim Hakkını İhlal (Anayasa md 42, TCK md 112) Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana HIV statüsünde olduğu için eğitimi için gerekli sağlık raporunu vermemek hem eğitim hakkının hemde ayrımcılık yasağının ihlali niteliğindedir. Bu durum hekim açısından görevi kötüye kullanma suçunu meydana

¹ https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/HIV-ADS/Tani-Tedavi_Rehberi/HIV_AIDS_Tani_Tedavi_Rehberi.pdf

getirir. Danışana bu doğrultuda danışmanlık verilmiş olup hekimle bu yönde bir görüşme sağlanması için yönlendirilmiştir. Yukarıda yazılı ihlallere yol açan hekim özür dilemiş, danışana raporunu vermiştir.

24-S Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu:Danışan akrabası için arıyor alıp, akrabasının HIV statüsünden ötürü tedavisinin reddedildiğini bu konuda nasıl bir yol izleyebileceklerini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda danışmanlık verilmiş² ve yukarıda yazılı hak ihlallerine ilişkin; başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır Ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurabileceği ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği anlatılmıştır.

25-Z Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan iş başvurusu yapmış, mülakatları olumlu sonuçlanmış ve işe alınmıştır. İşe başlaması için gerekli sağlık raporunda HIV testinin de yapılması zorunlu kılınmıştır. HIV ile yaşayan danışan HIV statüsünün iş yeri tarafından öğrenilmesini istememektedir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Danışan HIV testi hariç rızasının olduğu diğer testleri yaptırarak işyerine bu sonuçların yer aldığı raporu teslim etmiş ve işe başlamıştır.

² https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/HIV-ADS/Tani-Tedavi_Rehberi/HIV_AIDS_Tani_Tedavi_Rehberi.pdf

25-K Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın ameliyat olması gerekirken tedavi olduğu hekime HIV statüsünde olduğunu söyleyince kendisine o hastanede ameliyat olamayacağı söylenmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Hekimin hastayı reddetmesinin koşulları Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde açıklanmıştır. Hekime şahsi ve mesleki konulara dayanarak hastayı reddetme hakkı tanınmıştır. Ancak hastanın HIV pozitif olması şahsi sebepler veya mesleki sebepler kapsamında değerlendirilemez. Çünkü enfeksiyon kontrol yöntemleri bakımından standart prosedürün uygulanması HIV pozitif bir hastanın ameliyatını gerçekleştirmek açısından yeterlidir. Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda danışmanlık verilmiş³ ve yukarıda yazılı hak ihlallerine ilişkin; başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır Ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurabileceği ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği anlatılmıştır.

26E-K Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın HIV testi askerlik esnasında HIV pozitif çıkmış olup askeri hastaneye yönlendirilmiştir. Danışan askeri hastanede sağlık personelleri tarafından ayrımcı muameleye maruz kalmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana yaşadığı hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimi ile Tabipler odasına şikayette bulunabileceği ayrıca suç duyurusunda bulunulabileceği anlatılmıştır. Danışan yargı mekanizmalarına başvurmak istememiştir.

27- A Başvurusu / Eylül 2020

³ https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/HIV-ADS/Tani-Tedavi_Rehberi/HIV_AIDS_Tani_Tedavi_Rehberi.pdf

Başvuru Konusu: Danışan tedavi gördüğü hekime HIV pozitif olduğunu söyleyince hekim kendisinde “Neden daha önce söylemedin eşşek herif “şeklinde bir yanıt vererek hakaret etmiş tedavisini yarıda bırakmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Hakaret (TCK md 125), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana yaşadığı olayda yaşadığı hak ihlalleri anlatılmış, hekimin bu davranışının tıp etiğine aykırı olduğu aynı zamanda yukarıda yazılı suçların unsurları oluşturduğunu bus sebeple bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği, Tabipler Odasına şikayette bulunabileceği söylenmiştir. Ayrıca Hasta Hakları Biriminde bir dilekçe yazılmış ve hastanenin konu hakkında soruşturma açması talep edilmiştir. Danışanın hasta haklarına dilekçe yazması üzerine hekim kendisini aramış ve özür dilemiştir. Danışan hekimin bu davranışının üzerine yargı yollarına başvurmak istememiştir.

28- B Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgilerin gizlenmesi amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu’na dilekçe ibraz etmiştir. Dilekçedeki talebi reddedilen danışan haklarını öğrenmek için derneğe ulaşmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: MEDULA sisteminin kapatılması, kullanılan ilaçlara ait bilgilerin ve sistemde bulunan hastalıklara ilişkin raporların eczanelerde, hastanelerde, iş yerlerinde ve diğer her türlü sağlık hizmeti sunan birimlerde kullanılan MEDULA sisteminde görüntülenmeyecek şekilde gizlenmesinden ibarettir. Aynı zamanda 6698 sayılı kanun kapsamında kişisel verilerin korunmasını sağlayacak şekilde kapatılması (gizlenmesi) provizyon alma, muayene olma, ilaç yazdırma gibi hakların korunmayacağı anlamına gelmez. Kişilerin SGK’ya başvurarak bu haklarını kullanması olağan bir durumdur. İdare kişilere tanınan haklar doğrultusunda talep edilen işlemi yapmadığı durumda idarenin görevini yapmama şeklinde bir kusuru oluşur. Tüm bunlara dayanarak İYUK gereklilikleri doğrultusunda önce kuruma itiraz için başvuru, talep kabul edilmediği durumda ise idari dava açma şeklinde aksiyon alabileceği danışana anlatıldı. Ancak danışan başka bir şehirde başvuru yapacağını söyleyerek söz konusu mekanizmalara başvurmak istemediğini anlatmıştır.

29-H Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın bir arkadaşı, danışanın HIV statüsünü 3. kişilere ifşa etmiş, danışan bu konuda dernekten hukuki destek talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsü Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin kişisel verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken veriler niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu fiillere ilişkin suç duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir. Danışan arkadaşını önce uyarmak istemiştir, eğer sonuç alamazsa suç duyurusunda bulunacaktır.

30-U Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan covid-19 teşhisi almış olup eve kontrol için gelen sağlık çalışanı kendisine "sen birde HIV'liymişsin, ev arkadaşın bunu biliyor mu eğer bilmiyorsa ben söylerim ona" şeklinde sözler sarfetmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi Kötüye Kullanma (TCK md 257) Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136),Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda sağlık çalışanının statüsünü ev arkadaşıyla paylaşmasının yukarıda yazılı suçların unsurlarını meydana getireceği ve konu hakkında suç duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir.

31-U Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın eski eşi, danışanın HIV statüsünü ortak tanıdıklarına yaymakta olup, danışan bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin kişisel verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken veriler niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu fiillere ilişkin suç duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir. Danışan eski eşi hakkında suç duyurusunda bulunmuş, soruşturmanın sonucu beklenmektedir.

32-Y Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan böbrek ağrıları sebebiyle hastaneye gitmiş ve muayene olduğu hekim kendisine acilen ameliyata alınmasını söylemiş ve danışana yatış işlemlerini yapmasını ve hemen ameliyata olacağını bildirmiştir. Danışan ameliyat için yatış işlemlerini yapmış, ameliyat kıyafetleri giydirilmiş ve ameliyathaneye götürülürken ameliyathane hemşiresi alınan kanda bir sorun çıktığını, bu sebeple hekimi bekleyeceklerini söyleyerek danışanı ameliyathaneye almamıştır. Bunun üzerine danışan "ben HIV pozitifim" belki o yüzden kan değerlerim farklı çıkmıştır" deyince ameliyathane hemşiresi doktorla görüşmeye gitmiş ve bir süre sonra danışanın yanına gelerek "sizi en son ameliyata alacağız" demiştir. Danışan yaklaşık 7-8 saat boyunca ameliyathane kıyafetleriyle odada bekletilmesine rağmen gün sonunda ameliyatı yapacak hekim Sağlık Bakanlığının "Elektif İşlemlerin Ertelenmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler" başlıklı genelgesini dayanak göstererek ameliyatı iptal etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana Sağlık Bakanlığının "Elektif İşlemlerin Ertelenmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler" başlıklı genelgesi açıklanmış ve genelgenin zenleme "Acil olmayan elektif cerrahi işlemlerin mümkün olduğunca daha uygun bir tarihe planlanması" şeklinde olup acil olmayan ameliyatlar dahi ancak uygun tarihe ertelenebilecekken acil olan ameliyatların bu genelgeye dayandırılarak iptali hukuka aykırıdır. başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurulmuş ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturulmuştur. Danışan yargı mekanizmasının masraflı ve yıpratıcı olduğu düşüncesiyle yargı mekanizmasına başvurmak istememiştir.

33-S Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın ameliyat olması gerekirken tedavi olduğu hekime HIV statüsünde olduğunu söyleyince kendisine o hastanede ameliyat olamayacağı söylenmiştir, buna sebep olarakta hastane cihazlarını satın aldıkları kuruluşların “HIVLİLERİ AMELİYAT ETMEYİN” şeklindeki direktifleri olduğunu söylemişlerdir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Hekimin hastayı reddetmesinin koşulları Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde açıklanmıştır. Hekime şahsi ve mesleki konulara dayanarak hastayı reddetme hakkı tanınmıştır. Ancak hastanın HIV pozitif olması şahsi sebepler veya mesleki sebepler kapsamında değerlendirilemez. Çünkü enfeksiyon kontrol yöntemleri bakımından standart prosedürün uygulanması HIV pozitif bir hastanın ameliyatını gerçekleştirmek açısından yeterlidir. Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda danışmanlık verilmiş⁴, cihaz sahiplerinin cihaz satıldıktan sonra cihazlar üzerinde bir tasarrufları olmadığı ve yukarıda yazılı hak ihlallerine ilişkin; başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır Ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurabileceği ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği anlatılmıştır.

34-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Yeni bir işe başlayacak olan danışandan işe giriş muayene raporu istenmiştir. Danışan aile hekiminden rapor almak istemiş ancak aile hekimi HIV statüsünü yazacağını bildirmiştir. Danışan ayrımcılığa maruz kalacağı düşüncesiyle yaptırmak istemediğini beyan etmiştir ve bu konuda nasıl bir yol izleyebileceğini sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS Madde 14, İHBS Madde 11, TCK Madde 122, Biyotıp Sözleşmesi md.11), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY Madde 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21)

⁴ https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/HIV-ADS/Tani-Tedavi_Rehberi/HIV_AIDS_Tani_Tedavi_Rehberi.pdf

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir. Danışana bu bilgiler ışığında hekim ile tekrar bir görüşme sağlanması yönünde danışmanlık verilmiştir. Danışan, danışmanlık doğrultusunda bir görüşme daha yapmış ve usule uygun işe giriş muayene raporu almıştır. Danışan işe girmiştir.

35-C Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın işyerinin mailine "... kişisi HIV Pozitif, siz HIV'li birini nasıl çalıştırırsınız şeklinde mail gelmiş olup danışanın statüsü işyerine ifşa edilmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını gerektiği anlatıldı. Bu doğrultuda maili ata kişinin yukarıda yazılı suçları işlediği bu sebeple suç duyurusunda bulunabileceği kişinin mail adresinin tespit edilebileceği anlatılmıştır. Danışan şimdilik hem maddi hemde manevi olarak külfetli olacağı düşüncesiyle şimdilik herhangi bir mekanizmaya başvurmak istemediğini belirtmiştir.

36-E Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın HIV statüsünü MEDULA sisteminden gören işyeri hekimi bu durumu işveren ile paylaşacağını söylemiştir. Danışan bu konuda neler yapabileceğine ilişkin hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu açıklanmıştır. Bunun yanında İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki

bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu anlatılmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu konuda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış olup danışan bu doğrultuda işyeri hekimi ile tekrar görüşmeye yönlendirilmiştir. İşyeri hekimi görüşme neticesinde, danışanın sağlık verilerini işveren ile paylaşmayacağını belirtmiş ve paylaşmamıştır.

37-H Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan HIV statüsünden ötürü sağlık çalışanlarından birkaç kez ayrımcı muamele ile karşılaştığını artık sağlık sorunları şiddetlenmedikçe hastaneye gitmek istemediğini belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257),Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin HIV ile yaşıyor olmasının ayrımcı muameleye tabi tutulabileceği anlamına gelmediği anlatılmıştır. Ayrıca kendisine söz ve davranışlarıyla ayrımcı muamelelerde bulunan sağlık çalışanları hakkında yukarıda yazılı hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği anlatılmıştır.

38-E Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın çalıştığı yer işyeri hekimi, danışanın HIV statüsünü MEDULA aracılığı ile görmüş ve işveren ile paylaşmıştır. İşveren danışandan “çalışabilir” olduğuna dair sağlık raporu istemektedir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 4, Hasta Hakları Yönetmeliği md 21), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Bilgilerinin Gizli Tutulması Hakkının İhlali (HHY md 23), Mahremiyete Saygı Hakkının İhlali (HHY md 21),

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana; işyeri hekiminin, işçilerle olan ilişkisinin aynı zamanda hasta-hekim ilişkisi olduğu bu bağlamda hekimlik meslek etik ve kurallarına uymakla yükümlü olduğu açıklanmıştır. Bunun yanında İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre işyeri hekiminin, görevlerini yaparken, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları hakkındaki bilgiler ile işçinin kişisel sağlık dosyasındaki bilgileri gizli tutmakla yükümlü olduğu anlatılmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu doğrultuda işyeri hekiminin, danışanın statüsünü işveren ile paylaşmasının yukarıda yazılı suçları meydana getireceği bilgisi verilmiştir. Diğer bir husus ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla danışana kendisinden

istenen raporu ibraz etme zorunluluğu olmadığı bildirilmiştir. Danışan işveren ile bu doğrultuda görüşmüş, işveren raporun gerekli olmadığını bildirmiştir.

39-S Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan yeni işe başlayacak olup, işveren kendisinden kullandığı ilaçların dökümünü e-devletten çıkarmasını istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana sağlık durumunun özel nitelikli kişisel veri olduğu ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu oluşturacağından işverenin işçiden sağlık verilerini öğrenebileceği ilaç dökümünü istemesi hukuka aykırıdır. Danışana bu doğrultuda danışmanlık verilmiş olup danışanın ilaç dökümünü işvereni ile paylaşmak zorunda olmadığı söylenmiştir. Danışan işveren ile görüşmüş, işveren ilaç dökümü isteğinden geri adım atmıştır.

40-S Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışanın eski sevgilisi kendisinin HIV statüsünü ifşa etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır ancak danışan yargılama esnasında da mahremiyet hakkının ihlal edileceği endisesiyle yargı mekanizmasına başvurmak istememiştir.

41-H Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan kamu personeli olup, danışanın HIV statüsü işyerinde çalışan başka bir kişi tarafından 3. kişilere ifşa edilmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmıştır. Bu fiillere ilişkin suç

duyurusunda bulunabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir. Ancak danışan, statüsünü paylaşan kişinin aynı zamanda uzaktan akrabası olması sebebiyle şimdilik sadece sözlü olarak uyarıda bulunacağını belirtmiş yargı mekanizmasını kullanmak istememiştir.

42-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan muayene olduğu hekimin muayene sonrasında MEDULA sisteminden danışanın HIV statüsünü gördüğünü ve kendisine yüksek bir ses tonuyla “neden HIV olduğunu baştan söylemedin” şeklinde bir soru sorarak sonrasında ayrımcı muamele ile yaklaştığını belirtmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257),Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kişinin HIV ile yaşıyor olmasının ayrımcı muameleye tabi tutulabileceği anlamına gelmediği ve statüsünü muayene olduğu hekimle paylaşmak zorunda olmadığı anlatılmıştır. Ayrıca HIV statüsünü kanunen zorunlu kendisine söz ve davranışlarıyla ayrımcı muamelelerde bulunan hekim hakkında yukarıda yazılı hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği anlatılmıştır

43-R Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan burun ameliyatı için hastaneye yatış yapmış ve ameliyat için katora yatırmıştır ancak ameliyat öncesi yapılan testlerde danışanın HIV statüsünde olduğu görülünce ameliyatı iptal edilmiş ve kaporasında kendisine iade edilmemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md.56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md. 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2) , Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Bilgi Vermenin Usulü (HHY Madde 18)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanının varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif

olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Dolayısıyla danışanın gerektiği gibi tedavi olma hakkı elinden alınmıştır, kişi HIV ile yaşıyor ise hasta haklarından ve/veya gerektiği gibi teşhis ve tedavi hakkından mahrum kalır gibi bir düşünce modeli kabul edilemez ve hukuka aykırıdır. Diğer bir husus danışanın ameliyatı hem ayrımcı sebeplerle iptal edilmiş hemde ödemiş olduğu ücrete bu hukuka aykırı davranışa rağmen el konulmuştur. Danışana yaşadığı hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği, Hasta Hakları Birimine başvurabileceği ayrıca ödediği ücreti de özel hukuka konu ederek parasını geri alabileceği konusunda hukuki danışmanlık verilmiş bu başvurularda destek sunabileceğimiz belirtilmiştir.

44-S Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Başvurduğu işyerinde işe alınan danışana işe giriş muayenesinde HIV testi yapılmış ve HIV statüsünde olduğu için işe alınmayacağı söylenmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri:Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve HIV enfeksiyonunun, işten çıkarma için bir gerekçe olamayacağı ayrıca HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla ilgili ILO Uygulama ve Davranış Kuralları'na göre iş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamayacağı ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamayacağı ile işçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği yer almaktadır. Dolayısıyla İşçi veya işçi adayından HIV/AIDS testinin istenmesi ve test sonucuna göre işçi adayının işe alınmaması veya işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi veyahut yenilenmemesi durumu açıkça ayrımcılıktır. Bu husus hem taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere hem de ulusal düzeydeki mevzuatlarımıza aykırıdır. HIV testi Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği'nde sayılan haller (kan ve organ bağışçıları) ile Genel Kadınlar Ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler Ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nde sayılan haller bakımından zorunlu tutulmuştur. Danışana bu doğrultuda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve yukarıda yazılı hak ihlallerinin olduğu anlatılmıştır ancak danışan çalıştığı camiada bu durumun öğrenilmesini istemediği için herhangi bir başvuru yapmak istememiştir.

45-M Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışanın HIV testi askerlik esnasında HIV pozitif çıkmış olup askeri hastaneye yönlendirilmiştir. Danışan askeri hastanede sağlık personelleri tarafından ayrımcı muameleye maruz kalmıştır. Üstüne üstlük HIV pozitif çıktığı için kendisi hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4),Sağlık hizmetlerine adaletle uygun erişim

hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md5,Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana yaşadığı hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimi ile Tabipler odasına şikayette bulunabileceği ayrıca suç duyurusunda bulunulabileceği anlatılmış kendisine açılan davanın hukuki dayanaktan yoksun olduğu zira HIV pozitif olmanın herhangi bir suça konu edilemeyeceği anlatılmıştır. Danışan beraat etmiştir.

46-K Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan HIV tanısı alınca kendi isteği ile işvereni ile paylaşmış, işvereni kendisini ücretsiz izne çıkarmış ayrıca pandemi sürecinde getiren “işçi çıkarma yasağı” bittikten sonra iş akdine son verileceği söylenmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana; HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili ILO Davranış Kuralları doğrultusunda gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış danışana; iş akdinin feshedilmesi halinde bu feshin hukuka aykırı olacağını, hukuka aykırı feshin hem cezai hemde hukuki alanda sonuçlar doğurduğunu anlatılmış ve danışana bu bilgiler ışığında işveren ile tekrardan görüşmesi ve iş akdinin feshedilmesi durumunda işe iade davası, ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava haklarının hatırlatılması yönünde danışmanlık verilmiştir. Danışan,bir sonuç alamayacağını düşündüğü için yargı mekanizmasına başvuru yapmak istememektedir.

47-M Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan çalıştığı yerde yapılan rutin muayenelerde ilk defa HIV testi de istendiğini beyan etmiş bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK 134), Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK 136), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muaynesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana yapılan bu bilgilendirmelerden sonra; HIV testi dışındaki diğer zorunlu testleri yaptırıp bu şekilde belgelerini teslim edebileceği yönünde tavsiyeler verilmiştir. Danışan test yaptırmamış, sebebi de sorulmamıştır. İşine devam etmektedir.

48-D Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışanın doğumuna 2 hafta kalmış olup son kontrolleri için gittiği bir hekimden HIV statüsü sebebiyle ayrımcı söylemlere maruz kalmış ayrıca muayene olduğu hekim kendisine “senin ameliyatına kesinlikle ben girmem baştan söyleyeyim” demiş, odadan çıkarmıştır.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma (TCK md 257), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS md 2, HHY md 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4), Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının ihlâli (Anayasa md 17)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Hekimin hastayı reddetmesinin koşulları Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde açıklanmıştır. Hekime şahsi ve mesleki konulara dayanarak hastayı reddetme hakkı tanınmıştır. Ancak hastanın HIV pozitif olması şahsi sebepler veya mesleki sebepler kapsamında değerlendirilemez. Çünkü enfeksiyon kontrol yöntemleri bakımından standart prosedürün uygulanması HIV pozitif bir hastanın ameliyatını gerçekleştirmek açısından yeterlidir. Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda danışmanlık verilmiş⁵ ve yukarıda yazılı hak ihlallerine ilişkin; başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır Ayrıca konuya ilişkin; Hasta Hakları Birimi ile Tabipler Odasına başvurabileceği ayrıca Sağlık Bakanlığının Alo 184 Sağlık Hizmetleri Şikayetleri ve Hizmetler Hakkında Bilgi Alma hattına şikayet kaydı oluşturabileceği anlatılmıştır. Danışan Hasta Hakları Birimine başvurmuş, doğumdan sonra suç duyurusunda bulunacaktır.

49-S Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Saç ekimi için önceden anlaştığı hastaneye HIV statüsünü söyleyen danışana HIV + olduğu için saç ekiminin yapılamayacağı söylenmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md.56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlâli (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlâli (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlâli (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2) , Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlâli (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana tıbbi işlemlerde kullanılan malzemelerin ve enfeksiyon önleme kurallarının standart olduğu ve HIV statüsündeki bireyler için özel bir önleme gerek olmadığı hususunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış

⁵ https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/HIV-ADS/Tani-Tedavi_Rehberi/HIV_AIDS_Tani_Tedavi_Rehberi.pdf

ve kişinin sadece HIV ile yaşıyor olmasının hekimin işleminden çekilmesine bir gerekçe olarak gösterilemeyeceği söylenmiştir. Dolayısıyla kişinin HIV pozitif olduğu için hekimin söz konusu işlemi yapmaması ayrımcılıktır. Danışana yukarıda belirtilen hak ihlallerinden ötürü Hasta Hakları Birimine ve yaşadığı ilin Tabipler Odasına başvurabileceği ayrıca suç duyurusunda bulunabileceği anlatılmıştır.

50-H Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan estetik ameliyat için görüştüğü hastanenin kendisine HIV pozitif olduğu için hekimlerinin ameliyat edemeyeceği söylenmiştir. Ayrımcılığa uğrayan danışan konu ile ilgili şikayette bulunmak istemiştir.

Başvuruda Tespit Edilen Hak İhlalleri: Kişinin Dokunulmazlığı ile Maddi ve Manevi Bütünlüğünü Koruma Hakkının İhlali (Anayasa md 17), Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkının İhlali (Anayasa md 56), Görevi İhmal Suretiyle Kötüye Kullanma Suçu (TCK md 257), Tıbbî özen gösterilmesinin ihlali (HHY md 14, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 13), Mesleki standartların ihlali (İHBS md 4), Tıbbî gereklere uygun teşhis tedavi ve bakımın ihlali (HHY md 11), Ayrımcılık yasağının ihlali (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, Biyotıp Sözleşmesi md 11, Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi md 2), Sağlık hizmetlerine adalete uygun erişim hakkının ihlali (İHBS Madde 2, HHY Madde 5, Biyotıp Sözleşmesi md 2,3,4)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Hekimin tedaviyi reddi, Hekimlik Meslek Etik Kuralları ile Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nde belirtilmiştir. Bu belgeler ışığında hekim; kendi uzmanlık alanı söz konusu değilse, bilgisi veya tıbbi imkanları yeterli değilse, hastaya faydalı olamayacağını düşünüyorsa, hekim ile hasta arasındaki sadakat/güven ilişkisi zedelenmişse, hastanın farklı bir hekim veya sağlık kurumu tarafından tedavi edilmesinin hasta açısından yararlı olacağına inanıyorsa, durumun acil olmaması ve hastanın başka bir hekime bırakılma imkanının varsa, şiddet veya tehditle karşı karşıya ise tedaviyi reddedebilir. Bunun haricindeki durumlarda hekimin tedaviyi reddetmesi bireylerin hak ihlali ile karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu hükümler doğrultusunda hastanın HIV pozitif olması, hekimin tedaviyi reddi için bir sebep değildir. Hastanenin HIV pozitif birine hizmet vermeyi reddetmesi de hem ayrımcılık hem de hekim yönünden görevi kötüye kullanma suçunu doğurur. Danışana Cumhuriyet Savcılığı ve Tabip Odasına şikayette bulunabileceği konularında danışmanlık verilmiştir.

51-F Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan yeni işe başlayacak olup, işveren kendisinden kullandığı ilaçların dökümünü e-devletten çıkarmasını istemiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136)

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana sağlık durumunun özel nitelikli kişisel veri olduğu ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu oluşturacağından işverenin işçiden sağlık verilerini öğrenebileceği ilaç dökümünü istemesi hukuka

aykırıdır. Danışana bu doğrultuda danışmanlık verilmiş olup danışanın ilaç dökümünü işvereni ile paylaşmak zorunda olmadığı söylenmiştir.

52-A Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışanın işyerinde yapılan rutin muayenesinde onamı alınmadan kendisine HIV testi yapılmış ve HIV statüsü ortaya çıkınca iş akdi feshedilmek istenmiştir. Danışan bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması Hakkının İhlali (Anayasa md 20, TCK md 136), Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliğini İhlal (AİHS md 8, Anayasa md 20, TCK md 134), Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir.(m.4/7) Danışan süresini kaçırdığı için iade davası açamamaktadır ancak ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava açabileceği belirtilmiştir. Danışanın davası dernek tarafından üstlenilmiş ve açılmıştır.

53-B Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışanın eşinin rutin muayenelerde yapılan hukuka aykırı HIV testi ile HIV tanısı işyerinde öğrenilince istifaya zorlanışını ve eşinin istifa etmek zorunda kaldığını aktarmış işe dönmesi için bir yol olup olmadığını sormuştur.

Başvuru Konusunda Yer Alan Hak İhlalleri: Ayrımcılık yasağının ihlâli (AİHS md 14, İHBS md 11, TCK md 122, İş Kanunu md 5), Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlâli (Anayasa md 48-49, TCK 117)

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin

herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir.(m.4/7) Danışana iade davası için başvuru süresini kaçırdıklarını ancak ayrımcılık tazminatı davası ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin dava açılacağı belirtilmiştir. Danışandan cevap beklenmektedir.

F.HUKUKİ BİLGİ VERİLEN ANCAK HAK İHLALİ TESPİT EDİLEMİYEN VAKALAR

Pozitif Yaşam Derneği olarak 2005 yılından bu yana HIV ile yaşayan kişilerin uğradığı hak ihlalleri ile mücadele etmekteyiz. Yukarıda derneğimize yapılan başvurularda yaşanan hak ihlallerine yönelik verdiğimiz danışmanlıklar ve bazı başvurular için izlediğimiz yollara dair sonuçlar yer almaktayken; HIV ile yaşayan kişilerin hayatlarında karşılaşılabileceği çeşitli zorluklar karşısında nasıl bir yol izleyebileceklerine dair danışmanlık verdiğimiz durumlar da azımsanamayacak ölçüde fazladır. Bunun sebebi ise günümüzde her ne kadar HIV enfeksiyonunun tedavisinde çok büyük aşamalar kat edilse de bireysel ve toplumsal önyargıların değişime uğramadan varlığını sürdürmesidir. Bu sebeple HIV ile yaşayan kişiler toplumsal hayatlarında çoğu zaman HIV ile yaşamalarından ötürü ayrımcılığa uğrama endişesi ile yaşamaktadır. Bu durum aşağıda yer alan başvuruların çeşitliliğinden ve çokluğundan anlaşılacaktır.

1-K Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan daha yeni üniversite sınavına girmiş ve gelen puanına göre sağlık meslek yüksekokuluna girmek istediğini ancak HIV statüsünde olduğu için sağlıklı olmasına engel bir durum olup olmadığını öğrenmek istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığı'na bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. Hiv statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Sağlık çalışanları için CDC'nin (Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerinde komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, "mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla" riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV statüsünün sağlık çalışanı olmasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

2-B Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan yeni girdiği işte kendisinden rutin muayeneler kapsamında kan alındığını, alınan kanla HIV testi de yapılmasından ve iş akdinin feshedilmesinden

koroktuğunu aktarmış böyle bir durumda neler yapabileceği konusunda hukuki destek talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımladığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soyad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu dolayısıyla HIV statüsünün de kişisel veri kapsamında korunduğunu ve ele geçirilmesinin yukarıda yer alan hak ihlallerini ortaya çıkaracağı konusunda danışmanlık verilmiş ayrıca ILO'nun kuralları konusunda bilgilendirmeler yapılmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre;

İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir.(m.4/7)

HIV/AIDS muayenesi, iş için başvuran ya da hali hazırda çalışan bireylerden talep edilmemelidir. (m.4/6)

HIV/AIDS testi gereksizdir ve işçilerin insan hakları ile saygınlıklarını zedeleyecektir. Çünkü;

- Test sonuçlarının açıklanmak sureti ile ifşa edilme riski vardır.
- İşçi veya işçi adayı zayıf konumdadır.
- Test yapılırken özgür iradelerinin kırılması muhtemeldir. (m.8)

HIV testinin, işe alımlarda veya iş sözleşmesinin devamında bir ön koşul olarak kullanılmaması ve işçilerin işe başlamasından önce ya da düzenli aralıklarla yapılan rutin uygunluk testlerinde HIV testinin zorunlu olarak dayatılmaması gerektiği belirtilmiştir. (m.8/1)

Tüm bunlar ışığında danışanın onayı alınmadan HIV testi yapılamayacağı eğer yapılsa dahi HIV statüsünden ötürü iş akdinin feshinin hukuka aykırı bir bahis olduğu anlatılmış ve böyle bir durum yaşaması halinde hem ortaya çıkacak hak ihlallerinden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği ayrıca işe iade davası ile İş Kanununda düzenlenen ayrımcılık tazminatı davası açabileceği hususunda danışmanlık verilmiştir.

3-D Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: HIV + olan aynı zamanda seks işçiliği yapan danışan, gözaltına alınması halinde kendisine HIV testi yapılırsa bundan ötürü ceza alıp alamayacağı hususunda derneğimizden hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, HIV + olmanın herhangi bir suçun unsuru olmadığı konusunda bilgi verilmiş ayrıca kanunda suç olarak düzenlenmeyen herhangi bir durum veya eylemden ötürü kimsenin ceza alamayacağı belirtilmiştir.

4-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan öğretmen olarak atanmış olup kendisinden göreve başlamak için istenen testler arasında HIV testide bulunmaktadır. Danışan HIV tanısından ötürü memuriyete başlatılmamaktan korkmaktadır, hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de ulusal ya da uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığı'na bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırıdır. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV testi yaptırmak zorunda olmadığı, yaptırsa dahi memuriyetinin HIV statüsünden ötürü son bulmasının mümkün olmadığı hususunda bilgi verilmiştir.

5-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan erkek arkadaşı ile HIV statüsünü paylaşmış olup, erkek arkadaşı bu statüsünü kendisine daha önce söylemediği için suç duyurusunda bulunacağını söylemiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere; kişisel veri kavramının kişiye ait bütün bilgileri ifade etmekte olduğunu ad, soy ad, doğum tarihi, ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, resim, görüntü, ses kayıtları, parmak izleri, sağlık bilgileri, genetik bilgiler, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğunu ve bu verisini paylaşmamasının suç konusu edilemeyeceğini, eğer böyle bir süreçle karşı karşıya kalırsa manevi tazminat davası açabileceği konusunda danışmanlık verilmiştir.

6-R Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: İşe girişlerde sürekli HIV testi istendiği için iş bulmakta zorluk çektiğini belirten danışan, ilaçlarına erişimde sıkıntı çektiğini iletmış ve ilaçlarına erişim konusunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: 4A,4B,4C kapsamında sigortalı olmayanların zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındığı ve aylık o yıl için belirlenen bir miktarda yatırılan prim karşılığı GSS'li olabileceği; prim ödeme durumunun olmaması halinde ise gelir testi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına müracaat edebileceği ve verilen karar üzerine prim ödemediği GSS'li olabileceği aktarılmıştır.

7-O Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışanın akrabası TSK'da astsubay olarak çalışıyor olup HIV tanısı almıştır. Danışan akrabasının işine son verilip verilmeyeceğini merak etmektedir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türk Silahlı Kuvvetleri personellerinde aranan sağlık koşulları Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği ile belirlenmektedir. Söz konusu yönetmeliğin 6. Maddesinde sağlık durumuna göre personelin nasıl gruplandırılacağı, yönetmeliğin hastalık ve arızalar listesinde ise hastalıkların bu gruplara göre nasıl değerlendirileceği yer almaktadır. Maddeye göre bireyler askerliğe elverişli ve askerliğe elverişli değil olmak üzere iki gruba ayrılır. Yönetmeliğe ek hastalıklar ve arızalar listesi Enfeksiyon Hastalıkları bölümü 52. Madde'de, doğrulama testleriyle kanıtlanmış HIV enfeksiyonu D grubu hastalıklar arasında yer almakta ve askerliğe elverişli değildir olarak sınıflandırılmaktadır. Dolayısıyla Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı olarak çalıştığı için HIV tanısı alınca gerekli şartların sağlanması halinde emekliye ayrılacağı doğrultusunda danışana bilgi verilmiştir.

8-K Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Tedavi için gittiği enfeksiyon hastalıkları hekimi sayesinde MEDULA sisteminden haberdar olan danışan, sistem hakkında ayrıntılı bilgi almak ve MEDULA sistemini gizlemek için hukuki bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA sistemi anlatılmış; sistemin gizlenmesi için dilekçe yazılmıştır.

9-A Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan sağlık çalışanı olup devlet memuru olmak istediğini ancak HIV statüsünün engel olup olmayacağı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığı'na bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV statüsünün hekim olmasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

10-Ö Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan sağlık çalışanı olup devlet memuru olmak istediğini ancak HIV statüsünün engel olup olmayacağı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık

Bakanlığı'na bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. Hiv statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV statüsünün hekim olmasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

11-D Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Tedavi için gittiği enfeksiyon hastalıkları hekimi sayesinde MEDULA sisteminden haberdar olan danışan, sistem hakkında ayrıntılı bilgi almak ve MEDULA sistemini gizlemek için hukuki bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA sistemi anlatılmış; sistemin gizlenmesi için dilekçe yazılmıştır.

12-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgileri gizlemek istediğini belirtmiş, bunun içinde yapması gerekenleri öğrenmek için başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA gizlemek için bir dilekçe hazırlanmış ve ilgili SGK birimine ibraz edebilmesi için kendisiyle dilekçe paylaşılmıştır.

13-S Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan bir Avrupa ülkesine iltica başvurusunda bulunacak olup HIV statüsünün bu başvuruda olumsuz bir etki yaratıp yaratmayacağını sormuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana iltica prosedürünün nasıl işlediğinin öğrenilmesi için iltica başvurusu yapılacak ülke kanunlarına bakmak gerektiğini ancak iltica prosedürlerinde HIV şartının yer almadığı danışana bildirilmiştir.

14-K Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Yeni tanı alan danışanın sigortası olmadığı için tedavisine erişememektedir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana sigortalar açısından gerekli bilgilendirmeler yapılmıştı. Şöyleki; Türkiye'de 1 Ekim 2008 tarihi itibari ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'na tabi olanlar SGK çatısı altında birleşmiştir. Söz konusu kanuna göre çalışanlar yine aynı kanunun 4. maddesinde yer aldığı şekilde a,b ve c olarak kategorize edilmiştir. Eski adı ile SSK'ya prim ödeyen, bir iş yerinde sözleşmeli olarak çalışan kişiler **4A** kapsamında değerlendirilirler. Eski adı Bağ-Kur olan **4B**, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına bağımsız çalışanlar ile isteğe bağlı sigorta primi ödeyenleri kapsar.Eski sistemde Emekli Sandığı'na bağlı devlet memurları ise **4C** kapsamında değerlendirilirler.

4A,4B,4C kapsamında olmayanların ise zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alınması 1/1/2012 tarihinde başlamıştır. Kapsam dışı olarak adlandırılan banka

sandıkları mensupları hükümlü tutuklular, yurt dışından sağlık hizmeti alma hakkı olanlar dediğimiz kesim hariç olmak üzere Türkiye’de ikamet eden herkes genel sağlık sigortası kapsamındadır. Sigortalı çalışan, kendi nam ve hesabına çalışan, devlet memuru olan, isteğe bağlı sigortalı olan, Kurumdan aylık ve gelir alan, 65 yaş aylığı alan, şeref aylığı alan, stajyer avukatlar, işsizlik ve kısa çalışma ödeneği alan herkes genel sağlık sigortası kapsamındadır. Bu kişilerin yanı sıra, herhangi bir kapsamda olmayan ya da sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamında olmayan yani işsiz, Kurumdan gelir ya da aylık almayan ya da bakmakla yükümlü olunan olmayan kişilerde genel sağlık sigortası kapsamındadır. Danışana bu bilgiler doğrultusunda danışmanlık verilmiştir.

15-A Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan TSK’da deniz subayı olarak çalışıyor olup HIV tanısı almıştır. Danışan akrabasının işine son verilip verilmeyeceğini merak etmektedir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek:Türk Silahlı Kuvvetleri personellerinde aranan sağlık koşulları Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği ile belirlenmektedir. Söz konusu yönetmeliğin 6. Maddesinde sağlık durumuna göre personelin nasıl gruplandırılacağı, yönetmeliğin hastalık ve arızalar listesinde ise hastalıkların bu gruplara göre nasıl değerlendirileceği yer almaktadır. Maddeye göre bireyler askerliğe elverişli ve askerliğe elverişli değil olmak üzere iki gruba ayrılır. Yönetmeliğe ek hastalıklar ve arızalar listesi Enfeksiyon Hastalıkları bölümü 52. Madde’de, doğrulama testleriyle kanıtlanmış HIV enfeksiyonu D grubu hastalıklar arasında yer almakta ve askerliğe elverişli değildir olarak sınıflandırılmaktadır. Dolayısıyla Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı olarak çalıştığı için HIV tanısı alınca gerekli şartların sağlanması halinde emekliye ayrılacağı doğrultusunda danışana bilgi verilmiştir.

16-Y Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgileri gizlemek istediğini belirtmiş, bunun içinde yapması gerekenleri öğrenmek için başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA gizlemek için bir dilekçe hazırlanmış ve ilgili SGK birimine ibraz edebilmesi için kendisiyle dilekçe paylaşılmıştır.

18-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgileri gizlemek istediğini belirtmiş, bunun içinde yapması gerekenleri öğrenmek için başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA gizlemek için bir dilekçe hazırlanmış ve ilgili SGK birimine ibraz edebilmesi için kendisiyle dilekçe paylaşılmıştır.

19-H Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu:Danışan, memur olarak atanmış olup HIV statüsünün engel bir durum oluşturup oluşturmadığını merak etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye’de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Danışana HIV statüsünün 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda sayılan memurluğa engel hallerden olmadığı hususunda danışmanlık verilmiştir.

20-G Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan güzellik merkezi açacak olup, HIV statüsünün, güzellik merkezini açmak için gereken sertifikalara engel olup olmadığını sormaktadır

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana HIV'in çalışma yaşamını etkileyen bir statü olmadığını kaldı ki Güzellik merkezi açabilmesi için gereken evrakların İşyeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatı Verilmesi Hakkında Yönetmelikte yer aldığını ve bu evraklar arasında sağlık raporu olmadığı bilgisi verilmiştir.

21-N Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan avukat olup müvekkilinin HIV statüsünün boşanma davasında kusur olarak ileri sürüldüğünü bu konuda nasıl bir savunma geliştirebileceğini merak etmiştir.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana HIV, HIVin bulaş yolları hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş olup bilgi ve doküman desteği sunulmuştur

22-N Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe yazılıp danışana gönderilmiştir.

23-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan, daha yeni HIV tanısı aldığını ve eğer mümkünse HIV statüsünden ötürü malulen emekli olmak istediğini beyan etmiş ve bu konuda danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsünde özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. HIV, Dünya Sağlık Örgütüne göre kronik rahatsızlıklar listesinde olup tek başına malulen emeklilik için bir sebep sayılmamış

24-B Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan bekçilik için başvurmak istediğini, HIV statüsünün bu duruma engel bir statü olup olmadığını öğrenmek istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana bekçi olacakların Çarşı Ve Mahalle Bekçiliği Giriş Sınavı Yönetmeliğinin 5. maddesi gereğince Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliği gereği belirtilen şartları sağlaması gerektiği ve bahsedilen yönetmelikte bekçi adaylarının sağlık raporlarında da HIV testinin yer aldığı dolayısıyla HIV statüsünün yönetmelik gereği engel teşkil ettiği aktarılmıştır.

25-B Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan sağlık çalışanı olup özel bir hastaneye iş başvurusunda bulunmuştur. Danışan işe giriş muayenesi için kendisinden kan aldıklarını ve ELİSA testi yapılmasından endişe ettiğini söyleyip eğer HIV statüsü öğrenilirse nasıl bir yol izleyebileceğine ilişkin danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Ayrıca başvuru konusunda yer alan hak ihlalleri ve bu ihlallerden ötürü suç duyurusunda bulunabileceği konusunda danışmanlık sağlanmıştır. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir.(m.4/7) Diğer bir husus; hiçkimsenin vücut bütünlüğüne kişinin onayı alınmaksızın müdahalede bulunulamaz. Dolayısıyla kişinin aydınlatılmış onamı olmadan ELİSA testi yapılmasının hukuka aykırı olacağı ve bu konuda kan verdiği sağlık kuruluşu ile tekrardan iletişime geçebileceği yönünde danışmanlık verilmiştir.Danışana HIV testi yapılmamış, danışan işe girmiştir.

26-A Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan sürücü belgesi almak için başvuru yapacağını, HIV statüsünün buna engel olup olmadığını öğrenmek için danışmanlık talep etmektedir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana, sürücü olmak için gerekli testlerin Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları İle Muayenelerine Dair Yönetmelikte yer aldığını ve HIV testinin bu testlerden olmadığı anlatılmıştır

27-K Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Yeni bir işe başlayacak olan danışandan işe giriş muayene raporu istenmiştir. Danışan bu muayenede HIV testinin yer alıp almadığını öğrenmek istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana İşyeri Hekimi Ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkındaki Yönetmeliğin ekinde yer alan İşe Giriş/Periyodik Muayene Formunda HIV testinin sayılmadığı belirtilmiş, dolayısıyla HIV testinin işe giriş için ve periyodik muayenelerde zorunlu bir test olmadığı hususunda bilgi verilmiştir. Zira ILO HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İş için başvuranlardan ya da çalışanlardan HIV'le ilgili kişisel bilgi

vermelerini istemenin herhangi bir gerekçesi olamaz. Ayrıca, çalışanların da bu tür bilgileri iş arkadaşlarına verme gibi bir yükümlülükleri olamaz. İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerekmektedir. Danışana bu bilgiler ışığında HIV testi içermeyen bir işe giriş muayenesi yaptırabileceği bunuda girişte atıf yaptığımız yönetmelik ekini örnek göstererek yapabileceği söylenmiştir.

28-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan işyerindeki amiri ile HIV statüsünü paylaşacak olup kendisinin başkaları ile paylaşmaması için nasıl bir yol izleyebileceğini sormuştur.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana kişinin HIV statüsünün Anayasa Mahkemesi kararlarında tanımlandığı üzere kişinin sağlık verileri kapsamında olan ve özel hayat kapsamında korunması gereken kişisel verisi niteliğinde olduğu ve Anayasa'nın 20. Maddesine göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu anlatıldı. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi ise TCK madde 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunu; kişinin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi ise TCK madde 134'de düzenlenen "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğu anlatılmış ve amirine söylerken bu hususları da hatırlatabileceği konusunda danışmanlık verilmiştir.

29-B Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Danışan bir hukuk bürosunda çalışmak istemekte ancak kendisinden HIV testi isteneceği düşüncesiyle başvurmaktan çekinmektedir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları başlıklı tavsiye metninde, bir işverenin çalışanından HIV statüsünü açıklamasını istemesinin bir gerekçesi olmayacağı düzenlenmiş ve işe giriş muayenesi ile rutin periyotlarda yapılan testlerde zorunlu HIV testine yer verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir husus hiç kimse rızası alınmadan tıbbi ameliyeye (uygulamaya) tabi tutulamaz. Danışana bu doğrultuda bilgiler verilmiştir. Danışan hukuk bürosuna başvurduğunda kendisinde muayene raporu istenmemiştir.

30-M Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

31-İ Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu : Danışan kamu çalışanı olup, covid-19 salgını kapsamında çıkarılan son genelgeye göre idari izinli sayılıp sayılmadığını öğrenmek istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana Sağlık Bakanlığı'nın idari izinli sayılan kamu çalışanlarına bir kod gönderdiği, bu koda göre idari izinin devam edip etmediğini sorgulayabileceği bilgisi verilmiştir.

32-B Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

33-U Başvurusu / Ağustos 2020

Başvuru Konusu: Tedavi için gittiği enfeksiyon hastalıkları hekimi sayesinde MEDULA sisteminden haberdar olan danışan, sistem hakkında ayrıntılı bilgi almak ve MEDULA sistemini gizlemek için hukuki bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA sistemi anlatılmış; sistemin gizlenmesi için dilekçe yazılmıştır.

34-E Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan daha yeni HIV tanısı almış olup ilaçlara erişim hususunda bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de 1 Ekim 2008 tarihi itibari ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'na tabi olanlar SGK çatısı altında birleşmiştir. Söz konusu kanuna göre çalışanlar yine aynı kanunun 4. maddesinde yer aldığı şekilde a,b ve c olarak kategorize edilmiştir. Eski adı ile SSK'ya prim ödeyen, bir iş yerinde sözleşmeli olarak çalışan kişiler 4A kapsamında değerlendirilirler. Eski adı Bağ-Kur olan 4B, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına bağımsız çalışanlar ile isteğe bağlı sigorta primi ödeyenleri kapsar. Eski sistemde Emekli Sandığı'na bağlı devlet memurları ise 4C kapsamında değerlendirilirler. 4A,4B,4C kapsamında olmayanların ise zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındığı ve aylık o yıl için belirlenen bir miktarda yatırılan prim karşılığı GSS'li olduğu söylenmiştir. Danışanın prim borcu olduğunu söylemesi üzerine başvuru sırasında varolan yapılandırmadan yararlanabileceği söylenmiştir.

35-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Diş protezi okuyan danışan HIV enfeksiyonu teşhisi almış ve statüsünün mesleğini engelleyen bir durum olup olmadığı hususunda danışmanlık almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin sağlık çalışanı olmalarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde

bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Sağlık çalışanları için CDC'nin(Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerininde komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, “mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla” riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV statüsünün mesleğini yapmasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

36-A Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgileri gizlemek istediğini belirtmiş, bunun içinde yapması gerekenleri öğrenmek için başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA gizlemek için bir dilekçe hazırlanmış ve ilgili SGK birimine ibraz edebilmesi için kendisiyle dilekçe paylaşılmıştır.

37-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgileri gizlemek istediğini belirtmiş, bunun içinde yapması gerekenleri öğrenmek için başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA gizlemek için bir dilekçe hazırlanmış ve ilgili SGK birimine ibraz edebilmesi için kendisiyle dilekçe paylaşılmıştır.

39-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan sağlık çalışanı olup devlet memuru olmak istediğini ancak HIV statüsünün engel olup olmayacağı hususunda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye’de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin devlet memuru olmalarına ilişkin engel bir düzenleme yoktur. Sağlık çalışanlarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığı’na bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla memurluğa girişte HIV statüsünün paylaşılmasının istenmesi hukuka aykırı olacaktır. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler

yapılmış ve HIV statüsünün hekim olmasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

40-G Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan HIV statüsünden dolayı malulen emekli olma hakkı olup olmadığı konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Malulen emekli olabilmek için gerekli şartlar kanunda sayılmış olup ilk ve en önemli şart, çalışma gücünde en az yüzde 60 kayıp olduğuna dair sağlık kurulu raporudur. Diğer bir husus; kişi, kişinin en az 1.800 gün prim ödemesi veya prim ödemesini borçlanma ile 1.800 güne tamamlaması gerekmektedir. Görüldüğü üzere malulen emeklilik için sayılan şartlarda ayrıca herhangi bir hastalık özel olarak sayılmadığı gibi HIV statüsünde özel olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla malulen emekli olabilmek için HIV statüsünden bağımsız olarak kanunda sayılan şartların olup olmadığına bakılmalıdır. HIV, Dünya Sağlık Örgütüne göre kronik rahatsızlıklar listesinde olup tek başına malulen emeklilik için bir sebep sayılmamıştır.

41- B Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan TSK'da subay olarak çalışıyor olup HIV tanısı almıştır. Danışan akrabasının işine son verilip verilmeyeceğini merak etmektedir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türk Silahlı Kuvvetleri personellerinde aranan sağlık koşulları Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği ile belirlenmektedir. Söz konusu yönetmeliğin 6. Maddesinde sağlık durumuna göre personelin nasıl gruplandırılacağı, yönetmeliğin hastalık ve arızalar listesinde ise hastalıkların bu gruplara göre nasıl değerlendirileceği yer almaktadır. Maddeye göre bireyler askerliğe elverişli ve askerliğe elverişli değil olmak üzere iki gruba ayrılır. Yönetmeliğe ek hastalıklar ve arızalar listesi Enfeksiyon Hastalıkları bölümü 52. Madde'de, doğrulama testleriyle kanıtlanmış HIV enfeksiyonu D grubu hastalıklar arasında yer almakta ve askerliğe elverişli değildir olarak sınıflandırılmaktadır. Dolayısıyla Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı olarak çalıştığı için HIV tanısı alınca gerekli şartların sağlanması halinde emekliye ayrılacağı doğrultusunda danışana bilgi verilmiştir.

42-G Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışan HIV tanısı almış olup sigorta borcundan ötürü ilaca erişim sağlayamamaktadır. Bu konuda hukuki danışmanlık talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana 4A,4B,4C kapsamında sigortalı olmayanların zorunlu olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındığı ve aylık o yıl için belirlenen bir miktarda yatırılan prim karşılığı GSS'li olabileceği aktarılmıştır. Ancak prim ve borcu ödeme durumunun olmaması halinde ise gelir testi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına müracaat edebileceği ve verilen karar üzerine prim ödemediği GSS'li olabileceği aktarılmıştır.

43-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Sağlık teknikerliği okuyan danışan HIV enfeksiyonu teşhisi almış ve statüsünün mesleğini engelleyen bir durum olup olmadığı hususunda danışmanlık almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Türkiye'de ulusal yada uluslararası mevzuatta HIV statüsündeki kişilerin sağlık çalışanı olmalarına engel de bir düzenleme olmadığı gibi HIV statüsündeki sağlık çalışanlarının çalışma esaslarını düzenleyen hükümlerde bulunmamaktadır. Bilindiği üzere; her ne kadar HIV enfeksiyonu tanısı doğrulandıktan sonra sadece istatistiki amaçlı olarak Sağlık Bakanlığına bildirim zorunlu ise de bu bildirim dahi kişisel bilgiler kodlanmış biçimde bakanlığa gönderilir. Bunun sebebi damgalama ve ayrımcılığa açık bir statü olması sebebiyle mahremiyet hakkının korunmaya çalışılmasıdır. HIV statüsü kişisel sağlık verileri kapsamında olduğundan kanunen zorunlu olan haller dışında kimseyle paylaşma zorunluluğu yoktur. Sağlık çalışanları için CDC'nin(Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri) HIV statüsünde çalışanlar için kendilerininde komplikasyonlarla karşı karşıya kaldığı göz önünde tutularak yöneticilerle beraber verilen kararlar riskin minimize edildiği alanlarda çalıştırılmalarında ve onları da koruma amaçlı bir önlem alınmasında bir sakınca yoktur şeklinde tavsiye metni vardır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, "mesleki kademenizin düşürülmemesi kaydıyla" riskin minimize edilmesi için kişinin kabul etmesi halinde bu çerçevede belirlenebilir olduğudur. Danışana bu doğrultuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve HIV statüsünün mesleğini yapmasına engel bir durum olmadığı kendisine aktarılmıştır.

44-M Başvurusu / Eylül 2020

Başvuru Konusu: Danışana çalıştığı şirkette kişisel sağlık verilerinin işlenmesini de içeren bir onay formu imzalatılmak istenmiş ancak danışan bu formu imzalamak istemediğinden derneğe ulaşmıştır.

Başvuruya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana Kişisel verilerin Korunması Kanununda verilerin sadece kullanım amacı ile sınırlı miktarının edinilebileceğini, amaç kapsamında kullanılabilirliğini ve saklanabileceğini düzenlemektedir. Bu nedenle işverenler, işçiye ait verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili ve iş sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde elinde bulundurabilecektir. İşveren kayıtlarında bulunan ancak iş ilişkisi ile ilgili olmayan bilgiler, artık işverenler için hukuki sorumluluk doğmasına sebep olacaktır. Dolayısıyla kişisel verilere erişim noktasında aldıkları onamların sadece iş ilişkisi içinde edinilen bilgiler olacağı hususu anlatılmıştır. ILO'nun HIV/AIDS ve Çalışma Yaşamıyla İlgili Davranış Kuralları'na göre; İşçilerin sağlık statülerine ilişkin konularda, kişisel verilerine erişimin gizliliğe ilişkin kurallara tabi olması gerektiği hususu danışana anlatılmıştır ve kişisel sağlık verilerinin işlenmesine onay vermek zorunda olmadığı yönünde danışmanlık verilmiştir.

45-K Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan MEDULA sistemindeki bilgileri gizlemek istediğini belirtmiş, bunun içinde yapması gerekenleri öğrenmek için başvurmuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana MEDULA gizlemek için bir dilekçe hazırlanmış ve ilgili SGK birimine ibraz edebilmesi için kendisiyle dilekçe paylaşılmıştır.

46-Y Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan eşinin cezaevine girdiğini, cezaevinde ilaca erişiminin nasıl olduğu hususunda bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve kendisine “*tutuklu ve hükümlülerin muayenelerinin de diğer hastalar gibi, kişilik haklarına saygı gösterilerek hekimlik sanatını uygulamaya elverişli koşullarda yapılması; hastaların ırk, dil, din, mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, ekonomik ve sosyal durum ile benzer farklılıklarının dikkate alınmaması; her türlü tıbbi müdahalenin hastanın mahremiyetine saygı gösterilmek suretiyle yerine getirilmesi*” temel kuralı belirtilmiş, bütün tutukluların gecikme olmaksızın cezaevinin sağlık hizmetlerinde görev yapan bir kişi tarafından görülmesi gerektiği ile tutukluların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gerekli olduğu aktarılmıştır. Bu hususların cezaevi idaresine hatırlatılması ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri'nin 06/01/2020 tarihinde yayınlamış olduğu "Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılan Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri" konulu genelgesi⁶ doğrultusunda hareket etmelerini talep etmeleri yönünde danışmanlık verilmiş ve kardeşinin cezaevine giriş yaptıktan sonra cezaevi doktoru ile görüşme talep edip statüsünü doktora bildirmesinin ilaca erişim açısından yeterli olduğu belirtilmiştir.

47-A Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışanın eşi cezaevinde olup, eşinin HIV statüsü sebebiyle tahliye edilip edilemeyeceğini sormuştur.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışanın avukatına HIV hakkında döküman desteği sunulmuş olup, kronik rahatsızlığı ve tekli hücrede tutulmasını tahliye talebine konu edebileceği söylenmiştir.

48-E Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

49-N Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

50-E Başvurusu / Ekim 2020

⁶ <http://www.cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2212020114623172%20genelge.pdf>

Başvuru Konusu: Danışan bir dava açacak olup dava açtığı kişinin davada HIV statüsünü dile getirmesinden ve ifşa olmaktan korktuğunu söylemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana AYM'nin 2014/19081 başvuru numaralı T.A.A başvurusunda Anayasa Mahkemesi Şubat 2017 tarihli kararında, 2010 yılında iş mahkemesinin T.A.A'nın davaya konu enfeksiyonunun toplumsal etkileri ve olası zararlarını gerekçe göstererek yargılamanın 3. kişilere kapalı yapılması talebini reddetmesi hakkında verdiği kararda; İş mahkemesinin başvurunun yargılamanın 3. kişilere kapalı yapılması talebini reddetmesi nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ve başvurucuya tazminat verilmesine hükmedilmişse ve bu karar doğrultusunda yargılama 3. kişilere kapalı yürütülebileceği hususu anlatılmış, karar kendisiyle paylaşılmıştır

51-D Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan malulen emeklilik şartları ile ilgili bilgi talep etti, HIV statüsünün malulen emeklilik için yeterli bir koşul olup olmadığını sordu.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Malulen emekliliğin kendine has şartları vardır. HIV statüsü tek başına malulen emeklilik için yeterli bir koşul değildir. Maluliyet raporunda en az %60 oranında maluliyet olması gerekir, bunun yanında belirlenmiş prim gününün doldurulmuş olması gerekir. Bu sebeple danışana sadece HIV statüsü sebebiyle malulen emekli olamayacağı anlatıldı.

52-E Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan arkadaşı için aramış olup arkadaşının HIV pozitif olmasının memur olmasına engel teşkil edip etmediği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Devlet memurlarının özlük dosyasında bulunması gereken belgeler 657 Sayılı Kanun'da belirtilmiştir. Bu belgeler arasında HIV test sonuçları yer almamaktadır. Dolayısı ile HIV statüsü memur olmak için bir engel olarak belirlenemez. Danışana konu hakkındaki hakları ayrıntılı anlatılmıştır.

53-M Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

54-A Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

55-İ Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Medula sistemi hakkında bilgi almış, sistemdeki bilgilerini nasıl gizleyebileceği konusunda bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana medula sistemi hakkında bilgi verilmiş olup Medula sistemini gizleyebilmek amacıyla SGK'ya ibraz etmesi için dilekçe danışana gönderilmiştir.

56-E Başvurusu / Ekim2020

Başvuru Konusu: Danışan bir cezası kesimleştiği için cezaevine gireceğini, cezaevinde ilaca erişiminin nasıl olduğu hususunda bilgi almak istemiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana gerekli hukuki danışmanlık sağlanmış ve kendisine *"tutuklu ve hükümlülerin muayenelerinin de diğer hastalar gibi, kişilik haklarına saygı gösterilerek hekimlik sanatını uygulamaya elverişli koşullarda yapılması; hastaların ırk, dil, din, mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, ekonomik ve sosyal durum ile benzer farklılıklarının dikkate alınmaması; her türlü tıbbi müdahalenin hastanın mahremiyetine saygı gösterilmek suretiyle yerine getirilmesi"* temel kuralı belirtilmiş, bütün tutukluların gecikme olmaksızın cezaevinin sağlık hizmetlerinde görev yapan bir kişi tarafından görülmesi gerektiği ile tutukluların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gerekli olduğu aktarılmıştır. Bu hususların cezaevi idaresine hatırlatılması ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri'nin 06/01/2020 tarihinde yayınlamış olduğu "Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılan Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri" konulu genelgesi⁷ doğrultusunda hareket etmelerini talep etmeleri yönünde danışmanlık verilmiş ve kardeşinin cezaevine giriş yaptıktan sonra cezaevi doktoru ile görüşme talep edip statüsünü doktora bildirmesinin ilaca erişim açısından yeterli olduğu belirtilmiştir.

57-N Başvurusu / Ekim 2020

Başvuru Konusu: Danışan askerlik muafiyet belgesinde HIV tanısının görünüp görünmeyeceği ile ilgili bilgi talep etmiştir.

Başvurucuya Sağlanan Hukuki Destek: Danışana askerlik muafiyet belgesinde muafiyet sebebinin yazmadığı konusunda bilgi verilmiştir.

⁷ <http://www.cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2212020114623172%20genelge.pdf>

G. MEDYADA YAŞANAN İHLALLER:

PAÜ Hastanesi'nin apar topar değiştirdiği bültende AIDS'li hasta sayısı rakamı verildi

Hastalık çıktığı günden bu yana Denizli'de sadece istatistiki verilerde paylaşılan ancak hiçbir zaman aktif hasta sayısı öğrenilemeyen HIV virüsü taşıyan hasta sayısı Pamukkale Üniversitesi Hastanesi'nin bir basın bülteninde

dikkat çeken AIDS'li hasta sayısı

Haber Merkezi - 15 Ekim 2020 Perşembe - 13:27

Pamukkale Üniversitesi (PAÜ) Hastanesi Ekibi, AIDS'li hastalarda HIV-1 enfeksiyonunun yol açtığı görme bozukluğunu ortaya koyan çalışmasıyla birincilik ödülü kazandı. Ancak, bu çalışmada verilen HIV-1 enfeksiyonlu hasta sayısı dikkati çekerken, araştırmaya dahil edilen hasta sayısı "Denizli'de 45 AIDS'li mi var?" sorusunu gündeme getirdi.

EgeYÖN HABER

Ödül haberi, AIDS'li hasta sayısını ortaya çıkardı

Pamukkale Üniversitesi (PAÜ) Hastanesi'nin ödül temalı basın bülteninde dikkatten kaçan bir detay hastanedeki AIDS virüsü taşıyan hasta sayısını ortaya çıkardı.

ANA MANŞET / DENİZLİ 15 EKİM

ÖDÜL HABERİNİ VERMEK İSTERKEN AIDS'LI HASTA SAYISI ORTAYA ÇIKTI

HABER BÜLTENİNDE GÖZDEN KAÇTI

PAÜ Hastanesi bugün gönderdiği basın bülteni ile araştırma çalışmaları ile birincilik almaya devam ederek Retina Araştırma Ödülleri'nde de birinci olduğunu duyurdu. Basın bülteninde 2019 yılı Bayer'in katkılarıyla Türk Oftalmoloji Derneği tarafından organize edilen Retina Araştırma Ödülleri yarışmasında, yapmış oldukları araştırma ile Pamukkale Üniversitesi Hastanesi birincilik ödülü aldı. Çalışma hakkında bilgi veren Göz

8

Medyanın ayrımcı dil kullanması; etnik, dinsel, kültürel sebeplerle ya da cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, engellilik, yaş, görünüş, yaşam tarzı ve benzeri nedenlerle azınlık konumunda bulunan toplum kesimlerine yönelik nefret söylemi ve ayrımcı-ırkçı yargı ve kanaatlerin yaygınlaşması, meşrulaşmasında rol oynamaktadır. Yukarıda hem linki hemde haber girişlerinin ekran görüntüsü verilen haberler Ekim ayında gerçekleşen bir olayla ilgi yapılan 3 ayrı haberdir. Aynı olayla ilgili haber yapan kuruluşlar farklı olsa da haberlerde kullanılan dilin ortak olduğunu ve HIV'e yönelik olumsuz yargıları ve yanlış bilgileri yayan abartılı bir dil kullanıldığını görüyoruz. Haberler yanlış bilgilerle yazılmıştır çünkü; HIV, İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü olarak adlandırılan ve HIV enfeksiyonuna yol açan virüsdür. AIDS ise Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu olarak adlandırılan ve bağışıklık sisteminin HIV'den kaynaklı savunma görevini yerine getiremediği, fırsatçı enfeksiyon olarak tanımlanan diğer enfeksiyonların görülmeye başladığı ileri evrenin adıdır. Yani HIV ile AIDS aynı şey değildir. HIV ile yaşayan herkes AIDS evresinde değildir ve tedavilerini sürdüren bireyler ise yaşamları boyunca AIDS evresine gelmezler. Diğer bir husus AIDS, henüz virüs HIV olarak adlandırılmadan adlandırılan ve 1980'li yıllarda HIV'e yönelik yapılan kara propagandada sürekli kullanılan bir kavram olduğu için o dönem dünyada yapılan kara propagandanın bir sonucu olarak insanların halen daha bu enfeksiyonu "ölümcül" olarak bilmesine yol açan bir kullanımdır. Dolayısıyla HIV ile AIDS'in aynı kavrammış gibi kullanılmaları ve aslında HIV ile yaşayan kişilere ilişkin bir veri sunacakken bu verinin ötekileştirici bir söylem olan "AIDS'li" söylemiyle sunulması hem topluma yanlış bilgi yayan hemde HIV'e yönelik olumsuz yargıları ve bilgisizliği pekiştiren bir haber olmasına sebebiyet vermiştir. Doğru

⁸ <https://www.egeyonhaber.com/odul-haberi-aidsli-hasta-sayisini-ortaya-cikardi/>

<https://d20haber.com/saglik/saglik-saglik/pauye-odul-getiren-arastirmada-dikkat-ceken-aidsli-hasta-sayisi/>

<https://www.denizlihaber.com/saglik/saglik-genel/pau-hastanesinin-apar-topar-degistirdigi-bultende-aidsli-hasta-sayisi-rakami-verildi/>

bilgiye bu kadar çabuk ulaşılabilen bir çağda bilgisizlikte ve nefret dilinde bu kadar ısrar anlaşılabilir bir tutumdur. Ayrıca habercilik etiğinin çiğnenerek yapıldığı bu haberler, HIV ile yaşayan kişilere yönelik varolan nefret ve ayrımcılığı arttırmakta büyük bir rol oynamaktadır.

H.SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Çıkan rapor sonucunda HIV ile yaşayan bireylerin en fazla ihlâl uğrayan hakları, ilk dört raporda olduğu gibi Özel Hayatın ve Aile Yaşantısının Gizliliği hakkı ile Kişisel Verilerin Korunması Hakkının ihlalidir. Bu ihlallerin tüm raporlarda en fazla çıkma sebebi ise bu ihlallerin tek başına bir vakada yer alabildiği gibi diğer hakların ihlalinde de bu hakkın ihlalinin bağlantılı olarak görülmesidir. Örneğin bu raporda dikkat çekilmeye çalışılan tedaviye erişim hakkının ihlali vakalarında zaman zaman özel hayatın gizliliği hakkının ihlali ile karşılaşabilmektedir. Bu duruma; muayene ettiği işçinin HIV statüsünü Medula sisteminde görüp, işvereni ile paylaşan işyeri hekiminin sebep olduğu ihlali örnek gösterebiliriz. Oysa her hekimin hastanın mahremiyetini koruma yükümlülüğü vardır ve işyeri hekimi olmak bu yükümlülüğü ortadan kaldırmamaktadır.

Diğer bir husus HIV statüsünden ötürü tedavinin reddi meselesidir. Hekimin kendi değer yargıları veya ahlak anlayışı çerçevesinde hastayı tedavi etmeyi reddi, tedavi hizmetlerinin insan hakları bağlamında taşıdığı önem açısından kabul edilemez. Özellikle ayrımcılık, damgalama gibi nedenler ile hastayı ret tıp etiğine ve hukuka uygun bir yaklaşım değildir. Zira sağlık hizmetlerinin güvenli bir şekilde sunulması için kullanılan standart enfeksiyon önleme yöntemleri her enfeksiyon için aynıdır. HIV ile yaşayan bireylere hekim veya diğer hastaların güvenliği için uygulanması gereken ek bir prosedür olmadığı gibi HIV ile yaşayanlar hekimlerine doğrudan statülerini açıklamak zorunda değildir. Her sağlık profesyoneli tüm hastalar ya da başvuranlar için evrensel enfeksiyon önleme kuralları çerçevesinde eşit ve etkili önlemleri almakla yükümlüdür. Buna rağmen raporda sık sık değinildiği gibi HIV ile yaşayan bireylerin bazen hayati bazen de çok ufak sağlık sorunları büyütülüp çoğu zaman çözümsüz hale getirilebilmekte ve HIV pozitif hastanın tedavisinin reddinden, “koruyucu ekipman eksikliği” bahanesiyle ameliyata alınmamasına kadar birçok sonuca yol açmaktadır. HIV ile yaşayan bireylerin bu sebepten ötürü tedavi haklarının ihlali anayasayı ihlal niteliğinde olup sağlık çalışanlarının görevlerinin gereklerini yerine getirmemeleri suretiyle kişilerin mağduriyetine sebep olmaları TCK madde 257’de düzenlenen “Görevi kötüye kullanma” suçunun unsurlarının oluşmasına sebep olduğunu belirtmek gerekir.

Son olarak raporun başında da değinildiği üzere pandemi sürecinde sağlık hakkı ihlallerinde ciddi bir artış olmuştur. Bunun sebebi ise Sağlık Bakanlığının “Elektif İşlemlerin Ertelenmesi ve Diğer Alınacak Tedbirler” başlıklı genelgesinin dayanak göstererek acil olan ameliyatların dahi HIV statüsünden ötürü reddedilmesidir. Oysa söz konusu genelgede Sağlık Bakanlığı tarafından da belirtildiği üzere, pandemi sürecinde sağlık kuruluşlarındaki yoğunluğun en aza indirilmesi ve sağlık personeli üzerindeki yükün azaltılması amacıyla yayımlanmıştır. Dolayısıyla acil olan işlemler genelgeye dayanarak iptal edilemeyeceği gibi genelge, önyargı ve ayrımcı uygulamaların bahaneleri olarak da kullanılmaz.